

Сергій Кулицький,

канд. екон. наук, доцент, ст. наук. співроб. відділу політологічного аналізу СІАЗ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК – СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ АНАЛІТИКИ

У статті обґрунтовується необхідність наукового супроводу аналітичної діяльності національної бібліотеки у сфері економіки. Досліджуються його напрями та механізми реалізації. На конкретних прикладах показано, що науковий супровід стосується когнітивних й організаційних аспектів аналітичної діяльності.

Ключові слова: аналітична діяльність (робота), аналітичний продукт, інформація, комунікація, наукова рефлексія, науковий супровід аналітичної роботи, національна бібліотека, прагматичний інформаційний шум.

Ефективний розвиток національної економіки можливий лише за умов її належного інформаційно-аналітичного забезпечення, включаючи відповідне забезпечення її державного регулювання, особливо в нинішній надзвичайно складній ситуації. Адже багато проблем, що постають перед українською економікою на сучасному етапі її розвитку, не можуть бути ефективно розв'язані шляхом простої екстраполяції минулого досвіду (навіть якщо це власний вітчизняний досвід), оскільки цей досвід не дає однозначної конкретної відповіді на запити сьогодення. Вирішення цих завдань потребує нестандартних підходів. Останні можуть бути сформовані лише на основі критичного аналізу вітчизняної та іноземної практики та формування оцінок й рекомендацій, які б враховували об'єктивні закономірності розвитку суспільства, тобто мали під собою реальну наукову основу. Тобто побудова ймовірних сценаріїв економічного розвитку на перспективу потребує належного науково-теоретичного й науково-методичного обґрунтування.

Інформаційно-ресурсним полем для відповідної аналітичної діяльності виступає інформаційний простір економіки, що являє собою складну відкриту систему соціальних комунікацій (у широкому їх розумінні), у процесі функціонування й розвитку якої суб'єкти економіки (економічні агенти) задовольняють свої інформаційні потреби, необхідні для забезпечення їхньої життєдіяльності. Утім, як наголошують деякі

вчені, комунікації служать не лише засобом передачі інформації, а й засобом впливу адресанта на відповідну аудиторію [1, с. 45]. З іншого боку, «зміст аналітичної роботи полягає у приведенні розрізаних відомостей у логічно обґрунтовану систему залежностей (просторово-часових, причинно-наслідкових та ін.), що дають змогу дати правильну оцінку як усієї сукупності фактів, так і кожного з них зокрема» [2, с. 60]. А інформаційно-аналітичне забезпечення управлінської діяльності здійснюється з метою синтезу прогностичних моделей і прогнозів змін ситуації в системі, що сформована сукупністю суб'єкта та об'єкта управління [3, с. 204–205]. І тут знову на порядку денному постає питання належного наукового супроводу інформаційно-аналітичної діяльності. Свою наукову й прикладну «нішу» в означених процесах посідає й інформаційно-аналітична діяльність національної бібліотеки.

Інформаційно-аналітична діяльність бібліотек – відносно новий напрям їхньої роботи, який в Україні почав розвиватися з набуттям державної незалежності. Тому на сьогодні проблема наукового супроводу аналітичної діяльності у сфері економіки на основі ресурсів національної бібліотеки досліджена порівняно слабо й, по суті, фрагментарно. Так, окремі питання інформаційного забезпечення економіки розглядаються деякими фахівцями з бібліотекознавства (В. Брежнева, В. Мінкіна, Н. Струкова) [4, 5]. Водночас дуже мало фахівців з питань бізнесу та економіки приділяють увагу бібліотекам як постачальникам інформації для зазначених сфер життєдіяльності суспільства (А. Доронін, В. Зартарьян, Ч. Хант) [6, 7]. У ряді робіт О. Пархоменка на прикладі науково-технічної інформації подається теоретичне обґрунтування інформаційно-аналітичної діяльності саме як наукової, що пов'язує між собою сфери фундаментальної та прикладної науки. Однак механізми цих зв'язків у практичному плані не розглянуто [8]. Деякі ж інші фахівці з науково-технічної аналітики розглядають національні, обласні, спеціалізовані й універсальні бібліотеки як інституції, що створюють інформаційну інфраструктуру інноваційної діяльності в Україні [9]. Однак це питання висвітлено ними на декларативному, а не на процедурному рівні.

Отже, можливості бібліотек у сфері науково-аналітичного супроводу розвитку української економіки на сьогодні вивчені недостатньо. Усе зазначене вище обумовлює актуальність дослідження проблеми, якій присвячена ця робота. Тому її мета полягає в дослідженні напрямів й механізмів наукового супроводу аналітичної діяльності національної бібліотеки у сфері економіки, насамперед української.

Наука може виконувати свої функції з вироблення об'єктивних, системно організованих і обґрунтованих знань про світ лише на основі адекватного відображення відповідних об'єктів дослідження. Причому складні об'єкти, до яких належить й національна економіка, мають ієрархічну будову й можуть бути ефективно досліджені лише на основі системного підходу. На цих постулатах, власне, і ґрунтується теорія відображення. Однак у суспільстві, де діють мислячі суб'єкти, що мають власні інтереси, питання практичного застосування постулатів теорії відображення, як наукової основи відповідної аналітичної діяльності, набуває своєї специфіки.

Комунікативна природа інформаційного простору, на якій наголошувалося вище, впливає на характер інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб економічних агентів. У попередніх дослідженнях було доведено, що комунікативний підхід більш продуктивний для дослідження реальної інформаційної діяльності суб'єктів економіки, ніж просто тлумачення цього виду діяльності в категоріях теорії відображення [10]. Наприклад, відомий американський дослідник конкуренції М. Портер у рамках запропонованої ним теорії конкуренції сформулював поняття ринкових сигналів. Ринковий сигнал – це «будь-яка дія конкурента, що прямо чи опосередковано свідчить про його наміри, мотиви, цілі або внутрішню ситуацію... Ринкові сигнали є непрямим способом комунікації на ринку». При цьому він наголошує, що нормальним явищем у поведінці учасників ринку є блеф, що являє собою «сигнали, призначені для введення в оману інших фірм з метою одержання власної вигоди» [11, с. 90–91].

Отже, якщо оцінювати умови аналітичної роботи з позицій саме комунікативного підходу до інформаційно-аналітичної діяльності, то слід враховувати, що при підготовці відповідних інформаційних продуктів аналітику доведеться не лише досліджувати неупереджені факти з метою виявлення об'єктивних закономірностей та тенденцій розвитку певних соціально-економічних явищ та процесів, а й долати наслідки викривлення відомостей, зібраних для підготовки цих документів. Причому зазначене викривлення інформації може мати як свідомий (унаслідок, наприклад, спеціальних інформаційно-психологічних операцій), так і несвідомий характер.

Тому, виходячи з визначення суті науки як такої, можна окреслити такі когнітивні (пізнавальні) аспекти наукового супроводу аналітичної діяльності у сфері української економіки на основі ресурсів національної бібліотеки. Вони полягають у такому:

- теоретично-методичне забезпечення аналізу системних явищ і процесів транзитивної (перехідної) економіки;
- теоретично-методичне забезпечення аналізу конкретних економічних проблем;
- наукова рефлексія аналітичної діяльності у сфері економіки.

При цьому результатом наукового супроводу процесу підготовки конкретних аналітичних продуктів з економічної проблематики на основі ресурсів національної бібліотеки є не лише окремі наукові продукти, а й належний якісний рівень підготовлюваних аналітичних продуктів як таких. Тобто присутність наукових знань у відповідних аналітичних продуктах у цьому випадку має латентний характер. Результати ж дослідження практичного досвіду наукового супроводу процесу підготовки конкретних аналітичних продуктів з економічної проблематики самі по собі можуть систематизуватись й узагальнюватись окремо, як науково-методичні матеріали з інформаційно-аналітичної діяльності. Коротко зупинимось на зазначених вище функціях наукового супроводу аналітичної діяльності у сфері економіки.

Системний аналіз складних економічних об'єктів передбачає їх певну ієрархію. Тому цілком закономірно, що й виконання замовлень на аналітичні матеріали, що надходять до бібліотечних інформаційно-аналітичних структур, зокрема до Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, так само потребує адекватної ієрархії в організації наукового супроводу цього процесу. Тобто при визначенні (формулюванні) проблеми та її дослідженні застосовується принцип «від загального до окремого». З одного боку, це означає, що відповідним чином може бути поділена тематика замовлень на підготовку аналітичних матеріалів з економічної проблематики. А з іншого – у процесі підготовки конкретних аналітичних матеріалів, функції їх теоретично-методичного забезпечення виконує дослідження системних явищ і процесів транзитивної (перехідної) економіки, процедура якого безпосередньо не висвітлюється в представленій замовникові редакції виконаної аналітичної роботи.

Для розв'язання подібних проблем американські фахівці зі стратегічної розвідки ще в середині минулого століття запропонували підхід до процедури підготовки аналітичних документів як до процесу творчого мислення, що відображає, по суті, змістовно-аналітичний аспект інформаційної діяльності. Причому потреба у творчому мисленні виникає, насамперед, при вирішенні нестандартних завдань, що потребують

відповідного підходу до свого розв'язання. Адже дослідник повинен уже на ранніх стадіях своєї роботи, а саме вже на етапі збору необхідної інформації, побудувати робочу гіпотезу стосовно найважливіших чинників, що діють у досліджуваній ним сфері. Прийнята на початку робоча гіпотеза буде виконувати функції своєрідного орієнтира у всій організації інтелектуального процесу, аж доки аналіз об'єкта дослідження не дасть змогу побудувати нову, досконалішу гіпотезу [12, с. 130–133].

Зазначене має безпосередній стосунок до теоретично-методичного забезпечення аналізу системних явищ і процесів української економіки, яка за своєю природою має перехідний (транзитивний) характер. Так, при аналізі макроекономічних проблем в Україні необхідно враховувати не лише сучасний стан і перспективи розвитку відповідного міжнародного середовища (наприклад, світові ринки товарів, грошей та капіталів, європейський та інші міжнародні ринки газу, умови та правила міжнародної торгівлі тощо), а й розуміти закономірності розвитку світової економіки та місце, що посідає в ній українська економіка. Тобто, по суті, ідеться про парадигму сучасної економічної науки як про систему фундаментальних теорій, уявлень та понять, на основі яких здійснюється постановка проблеми дослідження й готується відповідний аналітичний матеріал.

Таким чином, розвиток фінансово-економічної ситуації в Україні може бути ефективно прогнозований лише на підставі адекватних уявлень про механізми функціонування та розвитку світової економіки. Як підкреслив, наприклад, відомий фінансист Д. Сорос, «ми всі є елементами світової капіталістичної системи, яка характеризується не лише вільною торгівлею, а й, що важливіше, вільним рухом капіталу... Систему можна розглядати як гігантську систему циркуляції, яка всмоктує капітал з фінансових ринків та інституцій в центрі і перепомповує його на периферію – прямо, у формі кредитів і портфельних інвестицій, або непрямо, через мультинаціональні корпорації», причому «країни конкурують з метою залучення та утримання капіталу, а створення привабливих для капіталу умов переважає за значенням інші соціальні цілі» [13, с. 11]. Д. Сорос також наголошує, що «взаємини між центром та периферією також нерівноправні», а «збої у глобальній капіталістичній системі непропорційно більше впливають на периферію, ніж на центр» [13, с. 123, 144].

Водночас у світовій капіталістичній системі існує доволі чітка циклічна залежність між динамікою технологічних революцій та функціонуванням фінансового капіталу. Однак зазначена залежність стосується насамперед «центру» світової капіталістичної системи. Економіка країн,

що перебувають на її периферії, до якої належить й Україна, функціонує за законами навздоганяючого розвитку [14]. Тому, мабуть, саме з таких позицій треба оцінювати тезу доктора економічних наук С. Корабліна про те, що «при сформованих структурних пріоритетах довгостроковий тренд на девальвацію гривні збережеться, незалежно від характеру монетарної політики. Навіть якщо вона буде бездоганною та поєднуватиметься з ідеально збалансованим бюджетом, курс гривні невблаганно падатиме щодо інших, більш благополучних валют. Просто тому, що темпи зростання української економіки залишатимуться нижчими від загальносвітових: за час життя гривні реальний ВВП України зріс на 53 %, а світовий – на 100 %» [15].

Наведені вище міркування спираються на ґрунтовну й велику за обсягом інформації доказову базу (що відображено у відповідних посиланнях до цієї роботи) та служать теоретично-методичною основою для підготовки аналітичних робіт з відповідної тематики. Але в матеріалах, що надаються замовникові, їхня суть у разі необхідності буде виражена хіба що кількома реченнями. Однак це ані скільки не зменшує визначальної ролі фундаментальних наукових джерел інформації в роботі аналітика.

З позицій системного підходу галузеві (секторальні) економічні процеси в Україні повинні розглядатись як проекція загальних закономірностей розвитку національної економіки, що має, як зазначалося вище, транзитивний (перехідний) характер на конкретні умови функціонування тієї чи тієї галузі (сектору) економіки. У цьому випадку теоретично-методичні джерела для підготовки відповідного аналітичного матеріалу як загального, так і галузевого плану, як правило, також залишаються, так би мовити, «поза кадром». Утім, їхнє науково-практичне значення від того не зменшується.

Наприклад, саме на основі аналізу джерел з теоретичної економіки загального й галузевого характеру доволі легко й цілком логічно можна пояснити, по суті, діаметрально протилежне ставлення Європейського Союзу до російських газотранспортних проєктів «Північний потік» і «Південний потік». Якщо реалізація проєкту «Північний потік» сприяла безперерйним поставкам російського газу до Європейського Союзу за одночасного підтримання конкуренції на його газовому ринку, то реалізація проєкту «Південний потік» – ні, оскільки зміцнювала позиції російського «Газпрому» на європейському газовому ринку.

У випадку наукової рефлексії аналітичної діяльності у сфері економіки, як такої, об'єктом дослідження стає сам процес аналітичної роботи.

А її метою – подолання негативного впливу механізмів імовірного свідомого та несвідомого викривлення інформації при підготовці відповідних аналітичних продуктів. Зазначені продукти повинні на належному науково-практичному рівні об'єктивно відображати соціально-економічну реальність і визначати ймовірні перспективи їхнього розвитку. Тому рефлексія аналітичної діяльності передбачає: оцінку механізмів коректного сприйняття, як такого, змісту повідомлень; оцінку джерел інформації та контроль коректності внутрішніх комунікацій, пов'язаних з підготовкою аналітичного матеріалу. По суті, ідеться про наукову організацію інформаційно-аналітичної роботи.

Розглядаючи проблему коректного сприйняття інформації, треба звернути увагу на соціально-психологічні механізми цього процесу. Адже, наприклад, при подачі інформації нерідко експлуатується стереотип авторитету, коли акцент робиться на титулах відправника інформації (автора публікації, повідомлення тощо), а його висловлювання часто подаються як аксіоми, без їхнього критичного аналізу. У таких випадках експерти радять з'ясовувати ступінь компетентності (професіоналізму) джерела інформації саме з того питання, яке обговорюється [16, с. 202–214]. Психологічні питання інформаційно-аналітичної роботи заслуговують на окреме дослідження. У контексті ж теми цієї роботи ми звертаємо на них увагу як на один з аспектів наукового супроводу аналітичної діяльності у сфері економіки.

Для запобігання використанню недостовірних відомостей при підготовці аналітичних документів треба враховувати причини, характер та механізми їх імовірного викривлення в різних джерелах. Ідеться, в основному, не про відверту фальсифікацію, яка відносно легше виявляється фахівцями, а про часткове спотворення інформації. Об'єктом такого рефлексивного аналізу, насамперед, стають різні типи друкованих, електронних видань (наукових, ділових, громадсько-політичних тощо) та статистичних джерел. Базову роль у цьому процесі відіграватиме цільова функція відповідного джерела інформації, оскільки саме вона визначає освітні, професійні й інші характеристики аудиторії цього джерела та справляє вирішальний вплив на інтереси відправників повідомлень (комунікаторів), а отже, і на ймовірні механізми та ступінь викривлення відомостей з того чи того джерела інформації.

Так, цільова функція наукових видань полягає в об'єктивній подачі інформації про стан, закономірності та перспективи розвитку певних об'єктів, що й визначає відповідні інтереси відправників інформації. Певне викривлення інформації в цьому випадку все-таки ймовірно. Його

механізми та ступінь пов'язані з впливом наукових шкіл, до яких фактично належить чи тяжіє відправник інформації, панівними для певного суспільства та (чи) певної соціальної групи настановами та стереотипами, індивідуальними характеристиками автора, випадковими похибками тощо. Важливо підкреслити, що тут імовірні механізми викривлення інформації мають переважно ненавмисний характер. Відповідно, і ступінь викривлення суті інформації в наукових виданнях, як правило, значно менший, ніж в інших типах видань. Оцінювання достовірності представлених повідомлень здійснюється на основі законів логіки, методології певної галузі наукових знань і, якщо це дає змогу зробити представлений матеріал, із застосуванням математичного апарату.

Цільова функція ділових й інших аналітичних видань полягає в наданні своїм читачам як популярної, так і фахової інформації з питань економіки й бізнесу. При цьому інтереси засновників, власників видань, їхня інформаційна політика прямо чи опосередковано обумовлюється їхніми комерційними цілями. Тому в інформаційних матеріалах таких видань у пострадянських суспільствах країнах вагоме значення може належати лобюванню особистих, групових чи корпоративних інтересів певних юридичних і фізичних осіб, виконанню певних PR-функцій. Як правило, у цих виданнях цілеспрямоване викривлення інформації, коли воно має місце, здійснюється з урахуванням високого освітнього рівня та критичного способу мислення їхньої читацької аудиторії. Відносно частіше в них викривлення інформації відбувається за рахунок замовчування якихось істотних характеристик процесів та явищ. При цьому акценти повідомлень нерідко робляться на інших, іноді другорядних їхніх аспектах проблем, що аналізуються. Використовуються також різні форми напівблефу тощо. Кваліфіковані журналісти та редактори ділових й аналітичних видань у разі потреби враховують притаманні їхній читацькій аудиторії настанови та стереотипи. Застосовуються й інші «тонкі» прийоми викривлення інформації.

Звичайно, ідеться лише про часткове спотворення достовірності повідомлень, яке має місце в зазначених виданнях й відбувається насамперед при недостатньо кваліфікованому засвоєнні їхнього змісту. Причому, попри певне застосування маніпулятивних технологій, у ділових й аналітичних виданнях міститься доволі багато корисної концептуальної інформації, не говорячи вже про величезний масив різноманітних фактів соціально-економічного змісту та неупереджених і кваліфікованих коментарів до них. Механізми оцінювання достовірності інформації з ділових й аналітичних видань базуються на законах логіки, які в разі наявності

відповідних кількісних показників можна поєднувати з методами статистичного аналізу.

Цільова функція громадсько-політичних видань служити засобами масової інформації чи навіть комунікації в суспільстві визначає соціальні характеристики їхньої аудиторії: соціально-групові, вікові, професійні, освітні тощо. Тому більша частина їхнього обсягу заповнена повідомленням фактів, а значно менша – аналізом подій. При цьому не треба плутати аналіз фактів і коментарі подій. У першому випадку розглядаються причинно-наслідкові зв'язки, і на цій підставі здійснюється оцінка й (чи) прогноз явищ та процесів. У другому випадку ми переважно маємо справу із судженнями про події, включаючи емоційне ставлення до них автора. Щоправда, рівень оцінки та прогнози явищ і процесів у громадсько-політичних виданнях відповідають середньому освітньому рівню їхньої аудиторії, а отже, їхній професійний рівень нижчий, ніж в аналітичних та ділових виданнях, не говорячи вже про наукові. Ступінь достовірності статистичної інформації залежить від способу її збирання (звичайно, - за умов добросовісного його здійснення). Чим більше процедур обробки зазнає інформація на шляху від першоджерела, що в статистичній формі описує певне явище, до споживача, тим більше потенційні можливості для викривлення кінцевої інформації. У цьому плані ймовірність викривлення вторинної статистичної інформації завжди вища, ніж первинної. Ступінь достовірності інформації також залежить і від механізму отримання первинних даних. Наприклад, достовірність інформації, отриманої в результаті суцільного обстеження вище, ніж вибіркового. Адже до викривлення інформації може спричинити саме механізм подальшої екстраполяції результатів вибіркового обстеження. Цей чинник обов'язково повинен враховуватись у процесі організації інформаційної діяльності зацікавлених осіб.

Таким чином, в інформаційно-аналітичному процесі наукові видання будуть забезпечувати його теоретично-методичну основу, ділові та аналітичні видання – концептуальну й фактичну інформацію, а громадсько-політичні видання та статистичні джерела – переважно фактичну інформацію. При цьому одночасне використання інформації з різних джерел поліпшує оцінку її достовірності.

Поряд із змістовними важливе значення мають ще й організаційні аспекти наукового супроводу аналітичної діяльності національної бібліотеки у сфері економіки. По суті, ідеться про наукову організацію інформаційно-аналітичної роботи. Специфіка зазначеного наукового супроводу (яка водночас відображає конкурентні переваги національної бібліотеки порівняно з іншими інформаційними посередниками) полягає

у використанні переваг колективної роботи з інформацією порівняно з роботою суто індивідуальною. Таким чином відповідний аналітичний продукт стає втіленням суспільного поділу праці на рівні відповідного трудового колективу. Однак колективне, за своєю природою, виготовлення конкретного аналітичного продукту (навіть якщо за його підготовку відповідає окремих аналітик) має як позитивні, так і негативні сторони. Для ефективного використання позитивного потенціалу колективної інформаційно-аналітичної роботи, за одночасного усунення її можливих негативних наслідків, і потрібна відповідна наукова організація праці.

Саме колективна форма інформаційно-аналітичної роботи дає можливість ефективно поєднувати процеси спеціалізації та кооперації праці при підготовці відповідного аналітичного продукту. Це, наприклад, дає змогу успішно розв'язувати дилему між достовірністю інформації та своєчасністю її подачі. Своєчасність отримання інформації багато в чому визначає її цінність для користувача ззагалі. Значення своєчасного подання інформації особам, що приймають рішення, може бути настільки великим, що заради нього буде варто навіть дещо поступитися достовірністю повідомлень [17, с. 76]. Звичайно, ідеться не про суттєву зміну змісту повідомлення, а лише про певне зниження ступеня його точності. Оскільки достовірність інформації визначається її здатністю відображати відповідні об'єкти з належним ступенем точності. Таким чином, розв'язання дилеми «достовірність (теза) – своєчасність (антитеза)» полягає в «синтезі» цієї суперечності (інформація для органів управління), перетворенні його на триаду.

Утім, одним з негативних наслідків колективної інформаційно-аналітичної роботи є прагматичний інформаційний шум – змісту повідомлення або його частини, що не становить інтересу для користувача. Стандартним методом пошуку інформації в електронному середовищі (кіберпросторі) є метод «ключових слів». Однак пошук у комп'ютерній мережі лише за одним ключовим словом (словосполученням) без урахування контексту повідомлень дає багато прагматичного інформаційного шуму. Тому представлення переліку ключових слів та словосполучень для пошуку необхідних повідомлень – як системи понять, пов'язаних між собою відповідними змістовними й хронологічними відносинами, спрямоване на скорочення обсягів потенційного прагматичного інформаційного шуму на етапі пошуку й збору відомостей, потрібних для підготовки замовленого аналітичного продукту. Наприклад, при підготовці аналітичної записки, у якій оцінювалися перспективи будівництва магістрального газопроводу «Турецький потік», анонсованого на вищому

державному рівні Росії, як ключове словосполучення для пошуку необхідної інформації було задано не лише назву зазначеного газопроводу, а ряд понять, які давали змогу розглянути доволі широкий спектр питань, пов'язаних з перспективами цього будівництва. До зазначеного переліку було включено такі поняття, як газопровід «Південний потік»; газопровід «Сила Сибіру»; обсяги споживання газу у Європейському Союзі; країни-постачальники газу до Європейського Союзу, включаючи постачальників скрапленого природного газу (СПГ); перспективи поставок російського газу до Китаю; виробництво СПГ у Росії; фінансовий стан «Газпрому» та ще ряд ключових словосполучень. Наведений набір ключових словосполучень для пошуку інформації був пов'язаний із задекларованими російською стороною намірами в разі відмови європейців від «Турецького потоку» переорієнтувати відповідні обсяги поставок свого газу на інші міжнародні ринки [18]. Причому регулярні внутрішні групові комунікації між аналітиками та працівниками, що здійснюють пошук і збір основної частини відомостей для підготовки аналітичних продуктів, дають можливість зменшити на цьому етапі обсяги накопичення потенційного прагматичного інформаційного шуму та підвищити ефективність інформаційно-аналітичної роботи в цілому.

Отже, науковий супровід аналітичної діяльності у сфері економіки на основі ресурсів національної бібліотеки має когнітивні (пізнавальні) та організаційні аспекти. Проведені дослідження засвідчили, що в аналітичній роботі ці аспекти пов'язані через наукову рефлексію аналітичної діяльності. Різні типи джерел інформації виконують різні функції в процесі підготовки відповідних аналітичних продуктів. Причому перевірки інформації на достовірність при підготовці аналітичних матеріалів з економічної проблематики, поряд з логічним аналізом, сприяє можливість використання в цій сфері статистичних методів. Виняткове значення для підвищення якості аналітичних продуктів мають внутрішні комунікації в колективі фахівців з інформаційно-аналітичної діяльності.

Література

1. *Почепцов Г. Г.* Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – Москва : Рефл-бук, Київ : Ваклер, 2001. – 656 с.
2. *Кузнецов И. Н.* Учебник по информационно-аналитической работе / И. Н. Кузнецов. – Москва : Яуза, 2001. – 320 с.
3. *Курносое Ю. В.* Аналитика: методология, технология и организация

информационно-аналитической работы / Ю. В. Курносков, П. Ю. Конопов. – Москва : РУСАКИ, 2004. – 512 с.

4. *Брежнева В. В.* Информационное обслуживание: продукты и услуги, предоставляемые библиотеками и службами информации предприятий / В. В. Брежнева, В. А. Минкина. – Санкт-Петербург : Профессия, 2004. – 304 с.

5. *Струкова Н. Л.* Информационно-библиотечное обслуживание новых экономических структур / Н. Л. Струкова // Библиотечное обслуживание в изменившейся системе экономических отношений : сб. науч. тр. / ГПНТБ СО РАН, Новосибирск, 1995. – 151 с.

6. *Доронин А. И.* Бизнес-разведка / А. И. Доронин. – Москва : Ось-89, 2003. – 384 с.

7. *Хант Ч.* Разведка на службе вашего предприятия / Ч. Хант, В. Заргарьян. – Киев : Укрзакордонвизасервис, 1992. – 160 с.

8. *Пархоменко В. Д.* Інформаційна аналітика у сфері науково-технічної діяльності / В. Д. Пархоменко, О. В. Пархоменко. – Київ : УкрІНТЕІ, 2006. – 226 с., *Пархоменко О. В.* Інформаційна аналітика як напрям наукового дослідження / Пархоменко О. В. // Науково-технічна інформація. – 2006. – № 3. – С. 11–13; *Пархоменко О. В.* Інформація і знання: теоретичні основи / *Пархоменко О. В.* – Хмельницький : ХМЦНІІ, 2012. – 272 с.

9. *Березняк Н. В.* Підходи до формування системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики / Н. В. Березняк, Т. К. Кваша, Г. В. Новіцька // Науково-технічна інформація. – 2014. – № 2. – С. 3–10.

10. *Кулицький С.* Наукова бібліотека у комунікативній системі української економіки / С. Кулицький // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010. – Вип. 26. – С. 45–57.

11. *Портер М. Е.* Стратегія конкуренції. Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М. Е. Портер. – Київ : Основи, 1997. – 390 с.

12. *Плэтт В.* Стратегическая разведка. Основные принципы / В. Плэтт. – Москва : Форум, 1997. – 376 с.

13. *Сорос Д.* Криза глобального капіталізму: (Відкрите суспільство під загрозою) / Д. Сорос. – Київ : Основи, 1999. – 259 с.

14. *Перес К.* Технологические революции и финансовый капитал. Динамика пузырей и периодов процветания / К. Перес. – Москва : Дело, 2013. – 232 с.

15. *Кораблін С.* Яка економіка, такий і курс / С. Кораблін // Дзеркало тижня. – 2015. – № 12. – С. 8.

16. Чалдини Р. Психология влияния / Р. Чалдини. – Санкт-Петербург : Питер, 1999. – 272 с.

17. Якокка Л. Карьера менеджера / Л. Якокка. – Москва : Прогресс, 1991. – 384 с.

18. Мирзаян Г. Ультиматум Европе: Россия закрывает Украину [Электронный ресурс] / Г. Мирзаян // Expert Online. – 2015. – 15 янв. – Режим доступа: <http://expert.ru/2015/01/15/mezhdu-turtsiej-i-ukrainoj>. – Загл. с экрана.

References

1. Pochepcov, G. G. (2001). Teorija kommunikacii [Theory of communication]. Moscow: Refl-buk, Kyiv: Vakler [in Russian].

2. Kuznesov, I. N. (2001). Uchebnik po informacionno-analiticheskoj rabote [The textbook on it is information-analytical work]. Moscow: Jauza [in Russian].

3. Kurnosov, Ju. V. & Konotopov, P. Ju. (2004). Analitika: metodologija, tehnologija i organizacija informacionno-analiticheskoj raboty [Analytics: methodology, technology and organization of information and analytical work]. Moscow: RUSAKI [in Russian].

4. Brezhneva, V. V. & Minkina, V. A. (2004). Informacionnoe obsluzhivanie : produkty i uslugi, predostavljajemye bibliotekami i sluzhbami informacii predprijatij [Information service: products and the services provided by libraries and services of information of the enterprises]. Saint Petersburg: Professija [in Russian].

5. Strukova, N. L. (1995). Informacionno-bibliotechnoe obsluzhivanie novyh jekonomicheskikh struktur. *Bibliotechnoe obsluzhivanie v izmenivshejsja sisteme ekonomicheskikh otnoshenij – Library service in the changed system of the economic relations*. GPNTB SO RAN. Novosibirsk [in Russian].

6. Doronin, A. I. (2003). Biznes-razvedka [Competitive intelligence]. Moscow: Os'-89 [in Russian].

7. Hant, Ch. & Zartar'jan, V. (1992). Razvedka na sluzhbe vashego predprijatija [Intelligence in the service of your company]. Kyiv: Ukrzakordonviza-servis [in Russian].

8. Parhomenko, V. D., Parhomenko, O. V. (2006). Informacijna analytika u sferi naukovu-tehnicnoi' dijal'nosti [Information analytics in the sphere of scientific and technical activity]. Kyiv: UkrINTEI [in Ukrainian]; Parhomenko, O. V. (2006). Informacijna analytika jak naprjam naukovogo doslidzhennja [Information analytics as direction of scientific research] Naukovu-

tehnichna informacija [Scientific technical information], no. 3, 11–13 [in Ukrainian]; Parhomenko, O. V. (2012). Informacija i znannja: teoretychni osnovy [Information and knowledge: theoretical bases] Hmel'nyč'kyj: HmCNII [in Ukrainian].

9. Bereznyak, N. V., Kvasha, T. K., Novic'ka, G. V. (2014). Pidhody do formvannja systemy informacijno-analitychnogo zabezpečennja realizacij' derzhavnoi' innovacijnoi' polityky [Approaches to formation of system of information and analytical ensuring realization of the state innovative policy]. *Naukovo-tehnichna informacija – Scientific technical information*, 2, 3–10 [in Ukrainian].

10. Kulyč'kyj, S. (2010). Naukova biblioteka u komunikatyvnij systemi ukrai'ns'koi' ekonomiky [Scientific Library in communicative system Ukrainian economy]. *Naukovi praci Nacional'noi' biblioteki Ukrai'ny im. V. I. Vernads'kogo – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 26, 45–57 [in Ukrainian].

11. Porter, M. E. (1997). *Competitive strategy*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].

12. Platt, W. (1997). *Strategic Intelligence production: Basic principles*. Moscow: Forum [in Russian].

13. Soros, G. (1999). *The crisis of global capitalism*. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].

14. Carlota, P. (2013). *Technological revolutions and financial capital*. Moscow: Delo [in Russian].

15. Korablin, S. (2015). Jaka ekonomika, takyj i kurs [What's economy, and this foreign exchange]. *Dzerkalo tyhnja – Mirror of the week*, 12, 8 [in Ukrainian].

16. Cialdini, R. B. (1999). *Influence. Science and practice*. Saint Petersburg: Piter [in Russian].

17. Jakokka, L. (1991). *Manager's career*. Москва: Progres [in Russian].

18. Mirzajan, G. (2015). Ul'timatum Evrope: Rossiya zakryvaet Ukrainu [Ultimatum to Europe: Russia closes Ukraine]. *Expert Online*, 15 Jan. Retrieved from <http://expert.ru/2015/01/15/mezhdu-turtsiej-i-ukrainoj> [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 17.04.2015.

Serhii Kulytskyi

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Information-Analytical Activity of Libraries - Component Development Economic Analysts

The necessity of scientific support for analytical work of the National Library in the

economy is substantiated in this article. Its direction and implementation mechanisms are researched. On concrete examples show that scientific support include cognitive and organizational aspects of the analytical work. Cognitive aspects of analytical work include theoretical and methodological support of the study of systemic and sectors issues of transitional economy and scientific reflection of analytical activities. Scientific reflection aimed at obtaining reliable information for the analysis of the economy and is linked to the scientific organization of analytical work. It is shown how the organization of internal communications in the information-analytical unit provides effective analysis products.

Keywords: analytical activity (work), analytical product, information, communication, scientific reflection, scientific support for analytical activity (work), national library, pragmatic information noise.

Сергей Кулицкий

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Информационно-аналитическая деятельность библиотек - составляющая развития экономической аналитики

В статье обосновывается необходимость научного сопровождения аналитической деятельности национальной библиотеки в сфере экономики. Исследуются её направления и механизмы реализации. На конкретных примерах показано, что научное сопровождение касается когнитивных и организационных аспектов аналитической деятельности. Когнитивные аспекты аналитической работы включают теоретическую и методическую поддержку исследования системных и секторальных проблем переходной экономики и научную рефлексию аналитической деятельности. Научная рефлексия направлена на получение достоверной информации для анализа экономики и связана с научной организацией аналитической работы. Показано, как организация внутренних коммуникаций в информационно-аналитическом подразделении обеспечивает эффективную подготовку аналитических продуктов.

Ключевые слова: аналитическая деятельность (работа), аналитический продукт, информация, коммуникация, научная рефлексия, научное сопровождение аналитической работы, национальная библиотека, прагматический информационный шум.